

**Kaasrahastanud
Euroopa Liit**

Projekti MilHer (ER200) kaasrahastas Eesti EL välispiiri programm.

Eesti sõjamuuseum – kindral Laidoneri muuseum

Vaivara Sinimägede muuseum

PRESSITEADE

28.12.2023

Kaks sõjamuuseumi panid kokku põneva ja hariva ajaloo teekonna

Eesti sõjamuuseum – kindral Laidoneri muuseum Viimsis ja Vaivara Sinimägede muuseum esitlesid detsembri lõpus uut turismimarsruuti, mis viib huvilise II maailmasõja radadele.

Muuseumid ühendasid jõud projektiks "*Militaarpärandi tutvustamine Ida-Virumaal ja Viimsis*" (*MilHer*), et panna kokku teekond Vaivarast Viimsini. Valminud sõjaajaloo teekonna eesmärk on parandada Eesti elanike, sh noorte teadmisi II maailmasõja sündmustest, tuua rohkem inimesi sõjamuuseumidesse ning julgustada nii kohalikke kui väliskülalisi Ida-Virumaad avastama.

Sinimägede muuseumist ja memoriaalist algavale teekonnale jäävad veel Valaste patarei, Käva laager, Lebavere metsavendade punker ja lahingupaik, Miiduranna punker ning sõjamuuseum Viimsis. Liikuda võib ka vastupidises suunas.

"Objektid on valitud nii, et nad oleksid seotud kõikide sõja osapoolte ja etappidega ning räägiksid erinevate aastate ja sündmuste lugusid," selgitas Eesti sõjamuuseumi strateegianõunik Patrick Rang projekti lõpuseminaril Viimsis.

Valastel seoti militaarobjekt - 1943. aastal Saksa okupatsioonivõimude ehitatud rannakaitsepatarei - tuntud turismiatraktsiooniga ning infotahvli asukohaks valiti Valaste joa parkla. "Saame tekitada Valaste joa külastajas huvi ka sõjaajaloolise objekti vastu," rääkis Patrick Rang, lisades, et kogu marsruuti on võimalik läbida ühe päevaga, aga suurema huvi korral jätkub piirkonnas tegevust ka kauemaks.

Sisustab terve päeva

Grupp kooliõpilasi ja täiskasvanuid testisid uut ajalootekonda detsembri alguses. Mõlema reispäeva pikkus kujunes talvistes teeludes küll kaheteist tunniseks, aga kuna kaasas oli mitu giidi ja igaüks rääkis isemoodi, hoidis see kuulajad ärksana, andsid osalejad tagasisidet.

Muuseumid on valmis edaspidigi giidiga tuuri pakkuma, aga marsruuti saab läbida ka omal käel. Sel juhul on abiks infotahvlid külastuskohtades ning kaardirakendus ja brošüür, mille leiab mõlema muuseumi veebilehel.

"Tekst infotahvliatel on turistidele mõeldes suhteliselt lihtne. Brošüür on mõeldud ennekõike sõjaajaloo huvilistele ja annab põhjalikuma ülevaate 1941. ja 1944. aasta sõjasündmustest," selgitas Patrick Rang. Brošüür "Suure sõja jälgedes Vaivarast Viimsisse" on muuseumides kättesaadav ka trükituna ja selle formaat võimaldab ta teele minnes mugavalt tasku pista.

Ajalootekonna väljatöötamise kõrval täiendasid mõlemad muuseumid oma II maailmasõja teemalist väljapanekut. Eesti sõjamuuseumis valmisid projekti toel selgitavad infotahvlid kurikuulsale tankile T-34, mis eelmisel suvel valitsuse otsusel postamendilt Narva jõe äärest Viimsisse viidi. Noori külastajaid ootab uuel hooajal väikese sõduri harjutusväljak, kus saab ronida ja tasakaalu harjutada.

Rohkem tähelepanu tavainimeste kannatustele

Vaivara Sinimägede muuseumis valmis näitus "Inimesed ja saatused", mis annab sõjasündmustele inimeste näo. "Sõjaajalugu ei koosne ainult kindralite ja kolonelite lugudest. Palju tähtsamad on tavaliste inimeste saatused," ütles muuseumi juhataja Ivika Maidre.

Tema sõnul sobib inimsaatuste näitus hästi ka noortele külastajatele, sest on kujundatud lapsesõbralikult ja mõned loodki on seotud lastega. Näiteks saab oma elu võrrelda Vaivara lastekodu kasvandiku Raimund Kulli omaga. Lastekodu viidi 1941. aasta augustis Nõukogude tagalasse Venemaale, kus valitses nälg ja kasvueas poiss suri. Sõjas hävines ka endises mõisas töötanud Vaivara lastekodu hoone.

Näitus ongi üles ehitatud nii, et stendi üks pool räägib inimese loo ja teine pool kirjeldab selle inimesega seotud paiga saatust. Muuseum sidus näitusega ka pusle ja värvimislehtede kujunduse. "Lastepäraseid tegevused meil siiani puudusid, aga lapsi ei pea vati sees hoidma. Nendega tuleb ka tõsistel teemadel rääkida," arvas Ivika Maidre. Noortele külastajatele jätkub tegevust veel õuealal, kuhu kerkis väikese sõduri harjutusväljak.

Teabekiosk räägib sõjaaegse lennuki lugu

Muuseum ei unustanud oma väljapanekut täiendades ka täiskasvanud külastajaid. Näitusemaja sai teabekioski, mille abil on võimalik iseseisvalt uurida muuseumi kõige suurema tõmbenumbri, ründelennuki IL-2 lugu. 1944. aasta veebruaris tegi piloot lahingus hädamaandumise Konsu järve jääle, kust lennuk läbi vajus. Lennukivarki tõmbasid järvest välja kohalikud sõjaajaloo huvilised.

"Kui küsitakse, mida on meie väikeses külamuuseumis väärtuslikku, mida teistel ei ole, siis on see sõjaaegne lennuk," kinnitas Ivika Maidre. "Sõjas osalenud lennukeid on maailmas alles vähem kui kahel käel sõrmi. Sedasama lennukit IL-2 toodeti massiliselt, aga enamik tulistati alla. Ja kui lennuk kukub alla, siis tükkideks – nagu lego."

Ka IL-2, mida saab sõjamuuseumis näha ja katsuda, pole ühes tükis. "Lennuki puust saba, mis kere küljest murdus, on siiani leidmata. Tiivajäänused on küll olemas, aga nii suured, et meil pole ruumi neid näitusesaalis välja panna. Loodame, et kunagi saame lennukit ka täies võimsuses näidata," ütles Ivika Maidre.

See võimalus avaneb, kui õnnestub ellu viia Vaivara Sinimägede muuseum-külastuskeskuse visioon 2035. Visioonidokumendi koostanud Meelis Oidsalu rääkis lõpuseminaril, kuidas väikemuuseumist võiks kasvada kaasaegne

muuseum-külastuskeskus, mis tutvustaks Sinimägede lahinguid, kuid toimiks ka Kirde-Eesti mäluksuultuuri keskusena ja riigikaitselise hariduse keskusena Eesti koolides riigikaitseõpet läbivatele noortele.

Pool aastat kestnud projekti MilHer eelarve on ligi 222 000 eurot, millest 90 protsenti kaasrahastab Euroopa Liit Euroopa naabrusinstrumendi raames.

Lisainfo:

Eesti sõjamuuseum – projektijuht Tanel Mätlik: tanel.matlik@esm.ee, 5102705

Vaivara Sinimägede muuseum – juhataja Ivika Maidre: ivika.maidre@vaivara.ee, 56474552